

नेपाल सरकार

सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

फोन { ४२००५०५
४२००२९९
४२००३०६
फ्याक्स नं.: ४२००३२२

पत्र संख्या:- ०७८०७९

चलानी नं.:- ३५२

मिति:- २०७९/०९/२५

विषय: विवरण उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा ।

श्री महानगरपालिका/उपमहानगरपालिका/नगरपालिका सबै,
श्री गाँउपालिका सबै,

गृह मन्त्रालयको च.नं. ३५९ मिति २०७८/१२/३० विवरण उपलब्ध गराइदिने सम्बन्धमा विषयक पत्रको छाँयाँ प्रति यसै साथ संलग्न छ । पत्रमा माग भए बमोजिम विपद् जोखिम न्यूनीकरण पूर्व तयारी, प्रतिकार्य तथा पूनर्लाभ संग सम्बन्धित संलग्न पत्र बमोजिमको विवरण यथासक्य यस मन्त्रालयको वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखाको इमेल cdms.mofaga@gmail.com मा पठाइदिनहुन निर्णयानुसार अनुरोध छ ।

बोधार्थ:

श्री गृह मन्त्रालय, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूनर्लाभ शाखा ।

श्री सूचना तथा प्रविधि शाखा, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय (वेबसाइटमा सूचना अपलोड गरिदिनहुन) ।

Ham
9/25

जय राम उप्रेती
शाखा अधिकृत

नेपाल सरकार

गृह मन्त्रालय

विपद् अध्ययन, जोखिम न्यूनीकरण तथा पूनर्लाभ शाखा

फोन : ९७७-०१-४२११२१९
९७७-०१-४२११२००
९७७-०१-४२११२८२
इमेल: bipad@moha.gov.np

पत्र संख्या:- ०७८/७९

प्राप्त पत्र संख्या र मिति:-

च.नं.: ३५९

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सिंहदरबार,
काठमाडौं, नेपाल।
दर्ता नं.: ४३६६
दर्ता मिति: ११/२ मिति: २०७८/१२/३०

विषय: विवरण उपलब्ध गराईदिने सम्बन्धमा ।

- श्री प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार ।
- श्री अर्थ मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री कृषि तथा पशुपन्क्षी विकास मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री खानेपानी मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री परराष्ट्र मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री रक्षा मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, हदरबार ।
- श्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री सहरी विकास मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, सिंहदरबार ।
- श्री राष्ट्रिय योजना आयोग, सिंहदरबार ।

- श्री राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन प्राधिकरण, सिंहदरबार ।
- श्री नेपाली सेना, जङ्गीअड्डा, काठमाडौं ।
- श्री प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्साल, काठमाडौं ।
- श्री सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल, हल्चोक, काठमाडौं ।
- श्री खानी तथा भुगर्भ विभाग, लैनचौर ।
- श्री जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, काठमाडौं ।
- श्री स्वास्थ्य सेवा विभाग, काठमाडौं ।
- श्री पशु सेवा विभाग, ललितपुर ।
- श्री सडक विभाग, काठमाडौं ।
- श्री यातायात व्यवस्था विभाग, काठमाडौं ।
- श्री शिक्षा विभाग, सानोठिमी, भक्तपुर ।
- श्री भन्सार विभाग, काठमाडौं ।
- श्री खानेपानी तथा ढल निकास विभाग, काठमाडौं ।
- श्री सहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, काठमाडौं ।
- श्री जलस्रोत तथा सिँचाई विभाग, जावलाखेल ।
- श्री वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र, ललितपुर ।
- श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, काठमाडौं ।
- श्री राष्ट्रिय विमा समिति, काठमाडौं ।
- श्री राष्ट्रिय भूकम्प मापन केन्द्र, काठमाडौं ।
- श्री नेपालस्थित संयुक्त राष्ट्रसंघीय आवासीय कार्यालय, ललितपुर ।
- श्री नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, सोल्टीमोड, काठमाडौं ।
- श्री नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ, काठमाडौं ।

प्रस्तुत विषयमा यस मन्त्रालयले सन् २००९ देखि प्रत्येक २/२ वर्षमा नेपाल विपद् प्रतिवेदन (Nepal Disaster Report) प्रकाशन गर्दै आइरहेको व्यहोरा विदितै छ । यस प्रतिवेदनको सातौं संस्करण 'Nepal Disaster Report, 2022' प्रकाशन गर्ने प्रयोजनार्थ तहाँ मन्त्रालय/प्राधिकरण/विभाग/कार्यालयबाट यसैसाथ संलग्न सूचना संकलन फारम अनुरूपका विवरण १०(दश) दिनभित्र मन्त्रालयको विपद् अध्ययन, जोखिम न्यूनीकरण तथा पूनर्लाभ शाखा वा इमेल ठेगाना bipad@moha.gov.np मा प्राप्त हुने गरी उपलब्ध गराइदिनुहुन यस मन्त्रालय (सचिबस्तर) को मिति २०७८/१२/३० को निर्णयानुसार अनुरोध छ ।

२०७८/१२/३०
शाखा अधिकृत

नेपाल विपद् प्रतिवेदन २०२२
मन्त्रालय

सूचना संकलन ढाँचा (Template)

यो सूचना सङ्कलन ढाँचा नेपाल विपद् प्रतिवेदन, २०२२ तर्जुमा गर्ने प्रयोजनार्थ सूचना सङ्कलनका लागि तयार गरिएको हो । यसमा मुख्यतः सन् २०१९, २०२० र २०२१ मा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी भए/गरेका प्रमुख नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था एवं विपद्का घटना, विपद् प्रतिकार्य र पूनर्लाभ लगायत सम्पूर्ण क्रियाकलापहरू अद्यावधिक गर्न खोजिएको हो । यस ढाँचाले संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहमा माथि उल्लिखित अवधिमा विभिन्न सरकारी संयन्त्र र मानवीय क्षेत्रमा क्रियाशील संघसंस्था/साझेदारहरूबाट सञ्चालित योजना, कार्यक्रम र क्रियाकलापहरूलाई विस्तृत रूपमा समावेश गरी नेपाल विपद् प्रतिवेदन, २०२२ (Nepal Disaster Report, 2022) को तयार गर्न आवश्यक सूचना संकलन गर्ने उद्देश्यले यस सूचना संकलन ढाँचा तयार गरिएको छ ।

१. विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी पहलहरू (Disaster Risk Reduction and Management Initiatives):

क. पूर्वतयारी (Preparedness):

अ. नीतिगत व्यवस्था (नीति/रणनीति/ऐन/नियम/निर्देशिका/कार्यविधि/मापदण्ड):

- तर्जुमा भएका (नाम र उद्देश्य)
- तर्जुमाको चरणमा रहेका (नाम र उद्देश्य)
- पहिचान गरिएका एवं विद्यमान कानूनी व्यवस्था तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धतासँग अन्तरसम्बन्धित (नाम र उद्देश्य)
- विषय क्षेत्रगत रूपमा तयार गरिएका (नाम र उद्देश्य)
- संस्थागत प्रबन्ध (Institutional Arrangements)
 - ✓ स्थापना भई कार्यान्वयनमा रहेको
 - ✓ स्थापना गर्न बाँकी रहेको

आ. क्षेत्रगत योजना (Sectoral Plan) (आकस्मिक योजना/कार्ययोजना/कार्यान्वयन कार्यविधिगत मापदण्ड):

- विद्यमान व्यवस्था (नाम र उद्देश्य)
- पहिचान गरिएका एवं विद्यमान कानूनी व्यवस्थासँग अन्तरसम्बन्धित
- परिक्षण गरिएको वा नगरिएको (Drill/कृतिम घटना अभ्यास (Simulations))

इ. न्यूनीकरण तथा रोकथाम(Risk Reduction and Prevention):

- क्रियाकलापहरू (नाम र उद्देश्य)
- चालु कार्यक्रमहरू (नाम, उद्देश्य र विशेष क्षेत्र)
- विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा यसले कसरी सहयोग गर्दछ ?

ई. अन्य सहयोगी गतिविधिहरू (back ups activities):

- जोखिमको आंकलन नक्शाङ्कन/(प्रतिवेदन)(Risk Assessment)
 - ✓ गरिएको (विवरण)

- ✓ नगरिएको
- ✓ प्रक्रियामा रहेको
- संरचनागत व्यवस्था
 - ✓ संगठनात्मक व्यवस्था
 - ✓ सम्पर्क अधिकारीको पहिचान भए वा नभएको(भएको भए विवरण)
- क्षमता विकास तथा तालिमहरू

मिति	विषय	अवधि	प्रमाण पत्र	सहभागीको संख्या	रोष्टरको तयारी	कैफियत

- पूर्वतयारी (साधन स्रोतको आंकलन, मौज्जातको अवस्था, रोष्टरको तयारी आदि)
- विपद् जोखिम व्यवस्थापन कोषको विवरण

ख. प्रतिकार्य(Response):

अ. प्रतिकार्य:

मिति	विपद्का घटना	लाभग्राहीको संख्या	स्थान	स्रोत साधनको प्रयोग		कोष(स्रोत) व्यवस्थापन		कैफियत
				मानव संसाधन*	बन्दोबस्ती*	सरकारी	सहयोगी निकाय**	

नोट: * आवश्यकतानुसार वर्गीकरण र विवरण सम्बन्धी आधार स्पष्ट गर्ने ।

** विकास साझेदार, क्षेत्रगत साझेदार, गैरसरकारी संघसंस्था निजी क्षेत्र आदि ।

आ. राहत(Relief):

मिति	विपद्का घटना र स्थान	प्रभावित संख्या	लाभग्राहीको संख्या	राहत			कोष(स्रोत)		कैफियत
				नगद	जिन्सी सामग्री*	आश्रयस्थल**	नेपाल सरकार	सहयोगी निकाय	

नोट: * आपूर्ती गरिएका सामग्रीहरू सम्बन्धी स्पष्ट पार्ने ।

** अस्थायी आश्रयस्थलहरू ।

इ. प्रतिकार्य संयन्त्र (Response Mechanism):

- विद्यमान क्षेत्रगत संयन्त्र
 - ✓ प्रतिकार्यमा समन्वय (को बाट हुने)

- ✓ संस्थागत व्यवस्था (कुन बाट हुने)
- ✓ समन्वय संयन्त्र (कसरी हुने)

ई. प्रतिकार्यको आवश्यकता:

- ✓ योजनाको कार्यान्वयनका लागि स्रोतको उपलब्धता
- ✓ विद्यमान कानूनी व्यवस्थाहरू अनुरूप पहिचान गरिएका अन्य आवश्यकताहरू
- ✓ क्षेत्रगत रूपमा पहिचान गरिएका
- ✓ संस्थागत प्रवन्ध

ग. पूर्णलाभ (Recovery):

अ. पूर्णलाभका क्रियाकलापहरू:

आ. पूर्णलाभसम्बन्धी गरिएका पूर्व पहलहरू:

- ✓ व्यवसायिक निरन्तरता योजना (Business Continuity Plan)
- ✓ जीवकोपार्जन सम्बन्धी
- ✓ सामान्य अवस्थामा ल्याउने सम्बन्धी कार्यक्रम

इ. पूर्णनिर्माण (Reconstruction):

विपद्का घटना	क्रियाकलापहरूको संख्या	लाभग्राहीको संख्या	पूर्णनिर्माण सम्बन्धी क्रियाकलापहरूको संख्या			कोष (स्रोत)		कैफियत
			आवश्यकता	सम्पन्न	प्रक्रियामा	नेपाल सरकार	साझेदार निकाय	

ई. अझ राम्रो र बलियो निर्माण सम्बन्धी अवधारणाको कार्यान्वयन (Build Back Better):

- ✓ कार्यान्वयन मानक (तरिका र पद्धति)
- ✓ लगानी र नतिजाको तुलना (लगानी गरिएको स्रोतसाधन र गुणस्तरको सुनिश्चितता)
- ✓ असल अभ्याससम्बन्धी उदाहरण (समयमै सम्पन्न, काम खर्च, स्थानीय साधनस्रोत र प्रविधिको प्रयोग आदि)

२. क्षति एवं नोक्सानीको आकलन (Loss and Damage Assessment):

अ. क्षति एवं नोक्सानीको विवरण:

मिति	विपद्का घटना	मानवीय क्षति तथा भौतिक सम्पत्तीको क्षति			आर्थिक नोक्सानी		कैफियत
		प्रभावित मृत्यू	संख्या घाइते	प्रभावित पूर्ण आंशिक क्षति रकम	प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	

क्षेत्रगत क्षति तथा नोक्सानीको आंकलन (Sectoral Loss and Damage Assessment)

(उदाहरणका लागि अत्यावश्यक सेवा क्षेत्रहरूमा हुने नोक्सानी, खानेपानी, विजुली, सञ्चार, कृषि, पशुपालन, जग्गाजमिन, वन क्षेत्र आदि ।)

आ. आर्थिक प्रभाव विश्लेषण (यदि कुनै अध्ययन सम्पन्न गरिएको छ भने)

३. समावेशीकरण (Gender Equity, Disability and Social Inclusion):

अ. लैङ्गिकताका सवालहरू एवं विशेष सहायता आवश्यक पर्ने वर्ग/समूह:

- यस सम्बन्धमा भएका प्रावधानहरू र त्यसको कार्यान्वयनको अवस्था
 - ✓ विशेष आवश्यकता भएका मानिसलाई प्राथमिकता (लैङ्गिकता, अपाङ्गता र उमेर विशेष)
 - ✓ प्रतिकार्य र पूनर्लाभमा प्राथमिकता
 - ✓ अपाङ्गमैत्री संरचना/सेवा सुविधाहरूको उपलब्धता
 - ✓ बालबालिका र जेष्ठ नागरिकहरूको आवश्यकता सम्बोधन
 - ✓ गर्भवती र स्तनपान गराइरहेका महिलाहरूको आवश्यकता

आ. अन्य विशेष आवश्यकताहरू: (Other Special Needs):

- सुरक्षा र संरक्षण (प्रावधानहरू+ कार्यान्वयन मानकहरू)
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिप्रतिको विशेष आवश्यकतामा ध्यान दिने
- स्वास्थ्य र चिकित्सा सम्बन्धी आवश्यकताहरू
- लैङ्गिक हिंसाको रोकथाम तथा नियन्त्रण

४. कोभिड- १९ प्रतिकार्य तथा व्यवस्थापन:(Covid-19 Response and Management):

संस्थागत/ विशेष क्षेत्रगत प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू...

अ. पूर्वतयारी सम्बन्धी क्रियाकलापहरू:

- रोकथाम(Prevention)
- नियन्त्रण(Control)
- कन्ट्याक्ट ट्रेसिङ(Contact tracing)
- जनस्वास्थ्य सम्बन्धी अभियानहरू

आ. प्रतिकार्य:

- पहिचान
- उपचार
- स्रोत परिचालन
 - ✓ मानव संसाधन
 - ✓ वित्त/बजेट
 - ✓ बन्दोबस्तीका सामग्रीहरू (उपकरणहरू)(Logistics)

इ. पूनर्लाभ सम्बन्धी योजना:

- जनस्वास्थ्य र मनोसामाजिक परामर्श
- असर/प्रभाव न्यूनीकरण सम्बन्धी
- जीविकोपार्जन सम्बन्धी (Livelihood)

५. अन्य:

अ. विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा लगानी:

क्षेत्रहरू*			स्रोत (रु.)		खर्च	अन्तर (GAP)	कैफियत
पूर्वतयारी	प्रतिकार्य	पूनर्लाभ	नेपाल सरकार	साझेदार निकाय			

* आवश्यकतानुसार थप स्पष्टीकरण

आ. विपद् जोखिम न्यूनीकरण/उत्थानशीलता अभिवृद्धि सम्बन्धी प्रतिवद्धताहरू:

- राष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरू र लक्ष्य
- राष्ट्रिय विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजना (सन् २०१८-२०३०) को कार्यान्वयन अवस्था

प्राथमिकता क्षेत्र	प्राथमिकता कार्य	नीतिगत कानूनी व्यवस्था	क्रियाकलाप	प्रतिफल (Outcome)	कैफियत
प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र १: विपद् जोखिम बारे बुझाई					
प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र २: संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा विपद् जोखिम शासकीय पद्धतिको सुदृढीकरण					
प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र ३: विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि उत्थानशीलता वृद्धि गर्न बृहत्तर जोखिम जानकारीमा आधारित निजी तथा सार्वजनिक लगानी प्रवर्धन					
प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र ४: प्रभावकारी विपद् प्रतिकार्य र पूनर्लाभ, पूनःस्थापना तथा पूनःनिर्माणमा 'अझ राम्रो र बलियो बनाउनका लागि विपद् पूर्वतयारीको सुदृढीकरण					

- क्षेत्रीय/विश्वस्तरमा सहभागिताहरू र दायित्वहरू

मिति	कार्यक्रम	उद्देश्यहरू	घोषणाहरू

- राष्ट्रिय नीतिहरू र कार्यक्रमहरूको अनुकुलन/स्थानीयकरण (Adaptation/Localization)
- इ. विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रतिवेदन र प्रकाशन:
- प्रकाशित प्रतिवेदनहरू (क्षेत्रगत विपद् प्रतिवेदनहरू वा घटनागत प्रतिवेदनहरू वा अन्य सान्दर्भिक प्रतिवेदनहरू)
 - अप्रकाशित प्रतिवेदनहरू
 - मामिला अध्ययनहरू र मानवीय रुचिसम्बद्ध कथाहरू
- ई. निष्कर्षहरू:
- निष्कर्षहरू (Conclution/Summary)
 - अन्तरहरू/कमजोरी (Gap / Weakness)
 - सवालहरू र चुनौतीहरू (Issues/Challenges)
 - असल अभ्यासहरू
 - पाठ सिकाई/अनुभव
 - अन्य नविनतम प्रयोग (उदाहरणका लागि नयाँ प्रविधिको उपयोग, घुम्ती प्रविधिहरू, अनुप्रयोग/उपयोग (application) आदि ।)
 - अतिरिक्त विषय क्षेत्रगत विशेष आवश्यकता र प्राथमिकता
 - सुझाव
 - अवको बाटो/कार्यदिशा